

RADA ILLIN

Narațiunea domnului Rada Illin despre experiența trăită în Bărăgan dezvăluie nu numai greutățile cu care cei azvârliți acolo în anul 1951 s-au confruntat, ci cuprinde atât perioada dinaintea deportării, cât și pe cea de după aceasta. Discursul oferit de interlocutorul nostru este unul critic, făcut din perspectiva comparației dintre trecut și prezent, care vede deopotrivă punctele slabe și punctele forte ale istoriei României de după cel de-al Doilea Război Mondial. Ceea ce sugerează domnul Illin este faptul că oamenii, ducând o viață aspră în trecut, au șansa la un viitor mai bun, dovadă fiind schimbările de regim din ultimul timp.

Procesul de amintire a vremurilor întunecate pentru majoritatea bănățenilor reliefează portretul identității naratorului, precum și pe cel al alterității, care îmbracă diverse forme¹. Eul care rememorează se definește printr-o imagine a omului care a învins greutățile la care a fost supus: „nu putem să ne laudăm că am trăit bine bine, dar nici rău rău”. Menționăm că interlocutorul nostru avea șaptesprezece ani în momentul deportării, vârstă decisivă pentru dezvoltarea și orientarea în viitor a unei persoane. În ciuda acestui fapt, Rada Illin, odată ajuns în Bărăgan, a început lucrul înainte de a fi împlinit optsprezece ani, pentru a se angaja ulterior ca brigadier la secția pomicolă și a-și câștiga salariul necesar supraviețuirii: „aveam salariul nostru, n-am lucrat degeaba, am avut salar, ne-am aranjat cășile noastre, cum a fost cum n-a fost, nu vreau să zic că am trăit bine, dar n-am fost batjocuriți de clasa comunistă”.

Identitatea naratorului trece la pluralitate, la identitatea colectivă când acesta se referă la cei apropiați lui, cu care a împărtășit această experiență dureroasă, eul devenind un „noi”. Pluralul folosit de către interlocutorii noștri indică solidaritatea și simpatia pentru cei cu destine similare. Sub termenul de „noi” domnul Illin include deportați de etnii diferite: sârbi, români etc., dar și pe basarabeni, care erau deportați din cauză că au fugit din Basarabia, deci erau considerați inamici ai rușilor și ai sistemului totalitar. Odată ajunși în Câmpia Bărăganului și siliți de împrejurări, bănățenii s-au bucurat de înțelegere și respect atât din partea celorlalți deportați, cât și din cea a locuitorilor și a personajelor mai importante din localitățile Bărăganului.

¹ Miodrag Milin, Liubomir Stepanov, *Golgota Bărăganului*, Traducere din limba sârbă de Ivo Muncean, Uniunea Democratică a Sârbilor și a Carașovenilor din România, Timișoara, 1996, p. 12.

Alteritatea, în schimb, este reprezentată prin pronumele la persoana a treia, plural: „ei”, prezent în narațiune mai întâi ca figură a dușmanului: „Ne-a imbarcat la Variaș în vagoane”, apoi sub forma locuitorilor din Bărăgan care la început îi considerau „coreeni” și de la care, într-un final, au putut învăța multe lucruri utile în ceea ce privește diferitele munci casnice și agricole. O altă formă a alterității percepută de naratorul Rada Illin drept o figură a dușmanului este cea a varieșenilor care au rămas în comună după deportare. Aceștia sunt caracterizați drept trădători ai deportaților și personaje care au contribuit la decăderea caselor rămase în urmă: „Ăștia au rămas în Variaș și s-au bătut în piept că ei sunt titoiști, că ei sunt comuniști și poți să zici se vorbeau între ei am plecat acolo și acolo murim”. O alteritate ambivalentă este constituită de guvernul titoist din cauza căruia a fost dislocat un număr considerabil de sârbi: „cei mai mulți au fost naționalitatea noastră, sârbi fiindcă atuncea era nealianța între Tito, care a fost președintele Iugoslaviei și România”, dar datorită căruia, la sfârșitul anului 1955, sârbii s-au putut întoarce acasă în Banat: „După patru ani jumate s-au împăcat cu guvernul lui Tito. Aici o intervenit și guvernul sârbesc de ce i-au dislocat pe sârbi, că și ei au putut să își bată joc de românii din Iugoslavia și s-au împăcat partidele și s-a făcut un fel de pace”.

Comparând documentele oficiale regăsite în cartea lui Miodrag Milin și Liubomir Stepanov, *Golgota Bărăganului*², observăm faptul că deși în Directivă se menționa faptul că deportaților trebuie să li se precizeze locul spre care se îndreaptă, lucrul acesta nu s-a respectat, dovadă fiind afirmația domnului Illin, dar și a celorlalți doi interlocutori: „Odată a venit un ordin în 24 de ore să ne împachetăm și să plecăm într-o direcție, n-am știut unde.”. De asemenea, la predarea bunurilor, proprietarii urmau să primească despăgubiri în bani, care erau de fapt foarte mici sau pe care unii nu le-au primit deloc. O altă neconcordanță cu documentele oficiale a fost aceea a neacordării unui întreg vagon unei familii: din cauza lipsei vagoanelor de marfă, au fost transportate și câte două familii într-un vagon, fapt ce a dus la încălcarea posibilității familiilor de a-și lua tot ce le aparține.

² Miodrag Milin, Liubomir Stepanov, *Golgota Bărăganului*, Traducere din limba sârbă de Ivo Muncean, Uniunea Democratică a Sârbilor și a Carașovenilor din România, Timișoara, 1996, p. 199-207.